

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра гідробіології та іхтіології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету тваринництва та
водних біоресурсів
Руслан КОНОНЕНКО
«18» 05 2026 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри гідробіології та
іхтіології
Протокол № 11 від «12» травня 2026 р.
Завідувачка кафедри
Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП Водні біоресурси
та аквакультура

Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕХНОЛОГІЇ КУЛЬТИВУВАННЯ ДЕКОРАТИВНИХ
ГІДРОБІОРЕСУРСІВ**

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність Н5 Водні біоресурси та аквакультура
Освітня програма Водні біоресурси та аквакультура
Факультет Тваринництва та водних біоресурсів
Розробники: доцент кафедри гідробіології та іхтіології Максим Халтурин

Київ – 2026 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра гідробіології та іхтіології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет тваринництва та водних біоресурсів

“ 14 ” травня _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕХНОЛОГІЇ КУЛЬТИВУВАННЯ ДЕКОРАТИВНИХ
ГІДРОБІОРЕСУРСІВ**

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність Н5 Водні біоресурси та аквакультура
Освітня програма Водні біоресурси та аквакультура
Факультет Тваринництва та водних біоресурсів
Розробники: доцент кафедри гідробіології та іхтіології Максим Халтурин

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Технології культивування декоративних гідробіоресурсів

«Технології культивування декоративних гідробіоресурсів» — це вибіркова професійна дисципліна для підготовки фахівців зі спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Вона охоплює теоретичні основи та практичні методи розведення, вирощування та утримання декоративних риб, безхребетних і водних рослин у штучних умовах

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	Н5 Водні біоресурси та аквакультура	
Освітня програма	Водні біоресурси та аквакультура	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вбіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	Не передбачено	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)		
Семестр		
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>год.</i>
Лабораторні заняття	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>год.</i>	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета ознайомити магістрів із сучасними технологіями культивування морських і прісноводних декоративних гідробіонтів в штучно створених аквасистемах.

Завдання:

- дати основи знань про методи і правила культивування декоративних об'єктів в штучних аквасистемах;

- ознайомити студентів із технологіями культивування декоративних гідробіонтів;
- розглянути особливості культивування морських декоративних риб та безхребетних;
- дати оцінку сучасним технологіям устаткування аквасистем для культивування об'єктів акваріумістики;
- вивчити методи культивування живих кормів для декоративних об'єктів;
- ознайомити студентів з основними методами обслуговування штучних аквасистем;
- дати основи теоретичних знань щодо селекційної роботи по створенню нових порід і селекційних форм декоративних риб та інших декоративних гідробіонтів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері водних біоресурсів та аквакультури.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього природного середовища.

ЗК06. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність аналізувати екологічні параметри гідроекосистем природних та штучних середовищ та антропогенні впливи на нього на основі критичного осмислення проблем у галузі аграрних наук та продовольства та на межі галузей знань.

СК02. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі водних біоресурсів та аквакультури у широких або мультидисциплінарних контекстах

СК06. Здатність виявляти та використовувати фізіолого-біохімічні зміни, що відбуваються в організмі гідробіонтів забезпечення ефективності рибницьких технологічних процесів у водних біоресурсах та аквакультури.

СК07. Здатність здійснювати заходи із охорони водних біоресурсів і збереження здоров'я риб та запобігання їх масового захворювання.

СК10. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем водних біоресурсів та аквакультури до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері водних біоресурсів та аквакультури і є основою для

оригінального мислення та проведення досліджень. ПРН02. Вільно презентувати та обговорювати усно і письмово результати досліджень та інновацій, інші питання професійної діяльності державною та іноземною мовами.

ПРН04. Приймати ефективні рішення, брати відповідальність та працювати в критичних умовах під час виконання виробничих, технологічних та наукових задач водних біоресурсів та аквакультури, аналізувати та інтегрувати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки.

ПРН05. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти з проблем водних біоресурсів та аквакультури та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням виробничих, правових, економічних та екологічних аспектів.

ПРН06. Застосовувати сучасні методи моделювання, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання виробничих, технологічних і наукових проблем у сфері біоресурсів та аквакультури.

ПРН09. Ідентифікувати види водних біоресурсів оцінювати їх чисельність та біомасу та здійснювати прогнозування запасів та обсягів вилову об'єктів водних біоресурсів та аквакультури

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Типи аквасистем і їх підготовка до використання														
Тема 1. Культивування живих кормів тваринного та рослинного походження.	1	12	3		3		6	3		3		6		
Тема 2. Створення оптимальних умов для культивування прісноводних і морських декоративних гідробіонтів.	2	12	3		3		6	3		3		6		
Тема 3. Методи розведення декоративних гідробіонтів.	3	12	3		3		6	3		3		6		
Тема 4. Облаштування та обслуговування нерестових, інкубаційних та вирощених аквасистем	4	12	3		3		6	3		3		6		
Разом за змістовим модулем 1		48	12		12		24	48		12		12		24
Змістовий модуль 2. Основні представники об'єктів культивування														
Тема 5. Технології культивування прісноводних декоративних об'єктів. (риб)	5	20	3		3		14	20		3		3		14

Тема 6. Технології культивування морських декоративних риб	6	20	3	3	14	20	3	3	14
Тема 7. Технології культивування молюсків, ракоподібних та інших безхребетних	7	14	3	3	8	14	3	3	8
Тема 8. Технології культивування земноводних та плазунів	8-9	24	6	6	12	24	6	6	12
Тема 9. Технології культивування рослин	10	14	3	3	8	14	3	3	8
Разом за змістовим модулем 2	92		18	18	56	92	18	18	56
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)									
Усього годин	150		30	30	80	150	30	30	80

2. Теми лабораторних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культивування живих кормів тваринного та рослинного походження. Технологічні схеми культивування живого корму	3
2	Визначення і регулювання гідрохімічними показниками води в штучних аквасистемах	3
3	Методи розведення декоративних гідробіонтів.	3
4	Облаштування та обслуговування нерестових, інкубаційних та вирощених аквасистем	3
5	Культивування прісноводних тропічних декоративних риб родин: харацидових, алестових; анабасових; белонтієвих;	3
6	Культивування прісноводних тропічних декоративних риб родин: бичкових; вьюнових; гіринохейлових; головешкових; калліхтові соми; кольчужні соми; хоботнорилі; пецилієвих; райдужниці; коропозубих, коропових, цихлові	3
7	Культивування морських тропічних видів риб родин: голоцентрових; луціанових; ворчунових; серранових; щетинозубих; помакантових; помацентрових; губанових; муренових; хірургувих; скорпенних; спіроногових; кузанкових; чотирьохзубих; бичкових та інших	3
8	Культивування молюсків, ракоподібних та інших безхребетних	3
9	Культивування земноводних та плазунів	3
10	Культивування рослин	3

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Основні типи і форми акваріумів та їх конструкція. Знати місце розташування, правила підбору форм та розмірів акваріумів. Вміти правильно встановлювати, конструювати в залежності від матеріалів. Аналізувати основні критерії для правильного підбору мешканців.	2
2	Гідрохімія акваріума і підготовка води. Знати гідрохімічні особливості різних груп акваріумних мешканців та правила підбору їх. Вміти правильно визначати та проводити попередню підготовку гідрохімічних показників.	2
3	Ґрунт і засоби внутрішнього оформлення акваріума. Знати матеріали, і засоби внутрішнього оформлення акваріумів. Вміти правильно встановлювати декоративні елементи в залежності від стиля оформлення акваріумів.	2
4	Технічне оснащення акваріума. Знати основні принципи підбору технічного оснащення акваріумів. Вміти правильно підбирати технічне оснащення в залежності від типу акваріума. та матеріалів	2
5	Походження об'єктів акваріумістики. Знати місця мешкання об'єктів акваріумістики, в залежності від регіонів та родин. Вміти правильно встановлювати, регіон походження та умови утримання об'єктів. Знати основні правила та раціони в залежності від вилів, правила підбору добрив в залежності від видів рослин. Вміти правильно розраховувати раціони для різних видів риб. Аналізувати різні види добрив та вплив їх на рослини	2
6	Годівля риб і використання добрив в акваріумістиці Знати правила догляду за різними типами акваріумів. Вміти правильно доглядати, обслуговувати та стежити за об'єктами в акваріумістиці.	2
7	Догляд за акваріумами різних типів Знати правила транспортування, карантинування. Вміти правильно встановлювати, хвороби та медоти лікування. Аналізувати основні причини захворювання та вміти їх своєчасно діагностувати	2
8	Правила транспортування, основні хвороби, методи лікування та профілактика хвороб риб і рослин.	2
9	Основні представники рослин в акваріумі Знати місце розташування, висадки рослин різних груп. Вміти правильно висаджувати, прикріпляти, адаптувати до різних умов існування.	2
10	Основні представники риб. Знати основних представників морських та прісноводних риб, найбільш розповсюджених родин: коропові, окуневі, муренові, в'юнові, цихлові Вміти правильно адаптувати та знати основні біологічні особливості для їх утримання та розмноження	6
11	Молюски, ракоподібні та інші безхребетні в акваріумі Знати основних представників морських та прісноводних безхребетних. Вміти правильно адаптувати та знати основні біологічні особливості для їх утримання та розмноження	4

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка, встановлення та використання акваріумів різних типів. Розрахунок оптимальних параметрів акваріума в залежності від його форми, конструкції та призначення.	2

2	Визначення гідрохімічних показників води в акваріумі. Підготовка води та регулювання основними гідрохімічними показниками в акваріумі.	2
3	Внутрішнє декоративне оформлення акваріума. Підготовка ложа. Вибір та закладання ґрунту в акваріумі.	2
4	Застосування технічного оснащення акваріума: віброкомпресорів; повітряних насосів; розпилювачів; фільтрів; кондиціонерів; нагрівачів; терморегуляторів; ламп.	2
5	Види кормів для риб та добрив для рослин. Правила годівлі риб.	2
6	Догляд за акваріумами різних типів. Специфіка догляду за видовим акваріумом.	2
7	Визначення хвороб риб та рослин по симптомам, збудників і паразитичних організмів.	2
8	Профілактичні та лікувальні методи проти хвороб риб і рослин та застосування медичних препаратів. Правила транспортування риб і рослин	2
9	Вирощування та догляд за рослинами в акваріумі.	2
10	Характеристика основних видів прісноводних акваріумних риб (догляд, вирощування, розведення)	4
11	Характеристика основних морських видів акваріумних риб (догляд, вирощування, розведення).	4
12	Значення прісноводних і морських безхребетних в акваріумі, їх визначення та утримання.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гідрохімія акваріума (Мідь, Фосфати, Силікати, Залізо, Кальцій, Магній)	12
2	Технічне оснащення аквасистем	13
3	Годівля декоративних гідробіонтів	13
4	Карантин декоративних гідробіонтів	12
5	Основні представники прісноводних риб	12
6	Основні представники морських риб	13

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист лабораторних / практичних, розрахункових / графічних робіт, проєктів;
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.

7. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити)*:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;

- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Назва		
Лекція 1 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 1.		10
Самостійна робота (за наявності) 1.		5
Лекція 2 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 2.		15
Самостійна робота (за наявності) 2.		10
...		...
Модульна контрольна робота 1.		30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Назва		
...		
Модульна контрольна робота 2.		
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Разом за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
--	--

Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - *покликання*) <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1016>;
- покликання на цифрові освітні ресурси;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо її передбачено навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Богдан К. Ваш акваріум. Донецьк : Сталкер : АСТ, 2002. 46 с.
2. Доз Джон. Ваш акваріум. Київ : ГИППВ, 2002. 160 с.
3. Лобченко В. Акваріум и его обитатели. Кишинев : Vitalis, 2000. 96 с.
4. Микитюк П., Оненко В. Домашній акваріум. Київ : Бібліотека ветеринарної медицини, 2002. 61 с.
5. Плонский В. Современное аквариумное оборудование. Киев : ГИППВ, 2002. 176 с.
6. Романишин Г., Шереметьев И. Словарь-справочник аквариумиста. Киев : Урожай, 1990. 234 с.
7. Савчук И., Иванов А. Рифовий акваріум. Київ : Альтернативи, 2000. 486 с.
8. Шереметьев І. Райдажні рибки. Київ : Час, 1993. 128 с.
9. Шереметьев И. Аквариумные рыбы. Киев : Рад. шк., 1988. 221 с.
10. Alderton D. Encyclopedia of Aquarium and Pond Fish. London : Dorling Kindersley, 2019. 400 p.
11. Bayar U. My First Fish Tank: The Complete Freshwater Aquarium Beginner's Guide. Ulaanbaatar : Independent Publ., 2024. 134 p.
12. Bucciarelli GM, Blaustein AR, Garcia TS, Kats LB. Invasion complexities: the diverse impacts of nonnative species on amphibians. *Copeia*. 2014. Vol. 2014. P. 611–632.
13. Farmer G. Aquascaping: A Step-by-Step Guide to Planting, Styling, and Maintaining Beautiful Aquariums. New York : Skyhorse Publishing, 2020. 208 p.

14. Hiscock P. Encyclopedia of Aquarium Plants. Barcelona : De Vecchi Ediciones, 2024. 224 p.
15. How to Create an Organic Aquarium: The Beginner's Guide to Soil-Based Freshwater Aquariums / O. Jamieson. London : Independent Publ., 2021. 142 p.
16. IAPLC Contest Book 2025: The 25th Anniversary of International Aquatic Plants Layout Contest. Niigata : ADA Publ., 2025. 142 p.
17. Kohler G. Amphibians of Central America. Offenbach : Herpeton, 2011. 372 p.
18. Peña C. R. de la. MACI I: When You Stop Maintaining and Start Observing. Madrid : Bioframework Press, 2024. 156 p.
19. Peña C. R. de la. MACI II: Designing to Disappear. Madrid : Bioframework Press, 2025. 172 p.
20. Randall K. A. Sunken Gardens: A Step-by-Step Guide to Planting Freshwater Aquariums. Princeton : Princeton Architectural Press, 2017. 256 p.
21. The Complete Paludarium Guide / Ed. by T. Green. New York : AquaPublishing, 2023. 180 p.
22. The Natural Aquarium: A Complete Guide Based on the Father Fish Method / Father Fish, J. Davis. Atlanta : Ecology Press, 2022. 165 p.
23. The Science of Shrimp Keeping: A Fact-Based Approach to Flourishing Neocaridina & Caridina Shrimp Tanks / Shrimp Science Council. Hamburg : Aquatics Press, 2022. 210 p.